

Revision och barnkonventionens krav på styrning och uppföljning inom kommunal och regional förvaltning

Kenneth Ljung, Barnombudsmannen
Tobias Björn, PwC

Välkomna!

- Presentation
- Barnkonventionen
- Revision, styrning och uppföljning med ett barnrättsperspektiv
- Erfarenheter från revisioner i kommuner och landsting/regioner
- Frågestund
- Webbseminariet avslutas

Kort om PwC

- Marknadsledande inom revision och skatte- och affärsrådgivning.
- 2 800 medarbetare och kontor på 34 orter i Sverige.
- **Public Sector**– en specialistenhet inom PwC som arbetar med revision, rådgivning och utbildning inom offentlig sektor.
- I övrigt arbetar PwC med små, medelstora och stora internationella företag, samt ideell sektor.
- Självständig och oberoende juridisk enhet inom det globala nätverket PwC som har 250 000 medarbetare i 158 länder.

Barnombudsmannens uppgifter

- Företräda barn och ungas rättigheter
- Bevaka efterlevnaden av barnkonventionen
- Driva på genomförandet av barnkonventionen
- Informera och bilda opinion för barns rättigheter
- Kunskap och statistik om barn och ungas levnadsvillkor
- Internationellt utbyte om barnkonventionen

Regeringsuppdrag – barnrätt i praktiken

”Regeringen uppdrar åt Barnombudsmannen att under perioden 2017-2019 stödja kommuner och landsting/regioner i arbetet med att stärka tillämpningen av barnets rättigheter inom centrala verksamhetsområden”

Varför ett barnrättsperspektiv?

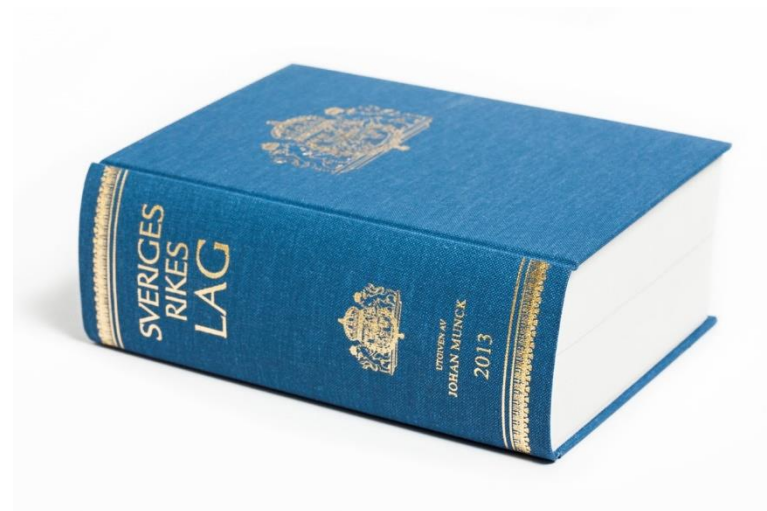
- Barn är medborgare och rättighetsbärare!
- Lokala och regionala aktörer är viktiga och skyldighetsbärare

Ett barnrättsperspektiv – prop 2009/10:232

- Inför ett beslut eller en åtgärd ska ansvarig beslutsfattare överväga om beslutet eller åtgärden berör barnet eller barnen och i så fall på vilket sätt.
- ”Om åtgärden eller beslutet bedöms få konsekvenser för barnet eller barnen ska hänsyn tas till de mänskliga rättigheter som barn har enligt bl.a. barnkonventionen. Att på så sätt **säkerställa** barnets rättigheter i åtgärder eller vid beslut som rör barn innebär att ha ett barnrättsperspektiv.”

Varför ett barnrättsperspektiv?

- Barnkonventionen ska bli lag
- Prop 2017/18:186

Ur svar från kommunstyrelse till revisorer efter granskning av kommunens arbete utifrån FN:s barnkonvention

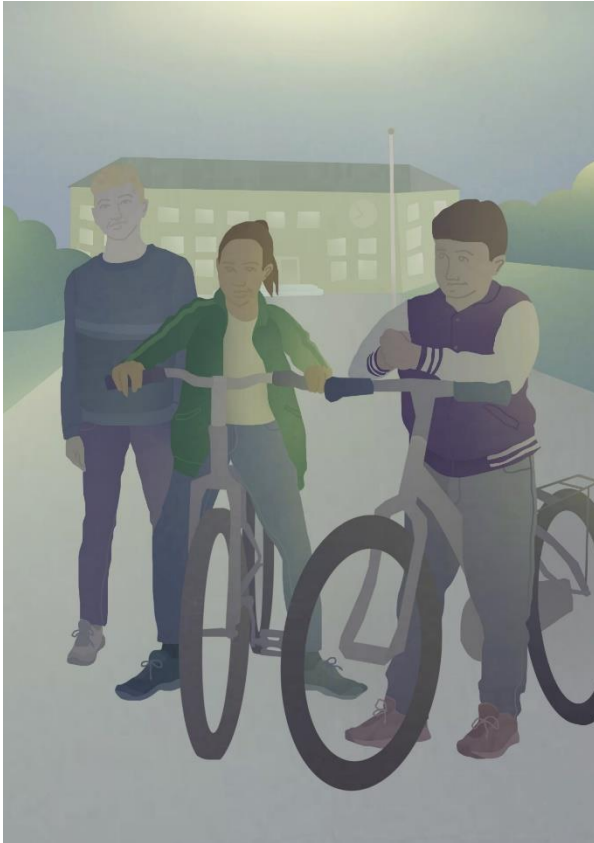
Kommunstyrelsen vill dock göra kommunfullmäktige uppmärksam på att kommunstyrelsen och kommunens nämnder arbetar på uppdrag av kommunfullmäktige. Det innebär att styrelsens och nämndernas arbete främst ska utvärderas utifrån svensk lagstiftning och de beslut som kommunfullmäktige tagit. Sverige har ratificerat Barnkonventionen men än så länge inte inkorporerat den i lagstiftningen. Inte heller har kommunfullmäktige i de mål som styr nämndernas och styrelsens verksamhet uttryckligen tagit upp barnkonvention.

Varför ett barnrättsperspektiv?

- Barn får inte sina rättigheter tillgodosedda

”Alltså det var ju inte verbala eller fysiska saker som var, men det var det här utfrysandet, total ignorans. Jag fanns inte”.

Barnombudsmannens årsteman

- Utanförskap, våld och kärlek till orten (2018)
- Vi lämnade allting och kom hit (2017)
- Respekt (2016)
- Välkommen till verkligheten (2016)
- Med flera

- Jag mår bra – digital berättelse

<https://www.youtube.com/watch?v=YC8EEJbndaQ&feature=youtu.be>

Sverige får FN-kritik för barnens situation

FN uttrycker stor oro för barns situation i Sverige i en rapport som offentliggörs på onsdagen. Särskilt bekymrad är FN över diskriminering av invandrabarn, barn som isoleras i häkten, ökad barnmisshandel, mobbning i skolor och ensamkommande flyktingbarn. Kritik riktas mot regeringen på flera punkter.

4 februari 2015 kl 14:00, uppdaterad: 4 februari 2015 kl 14:43

 [Rekommendera](#)

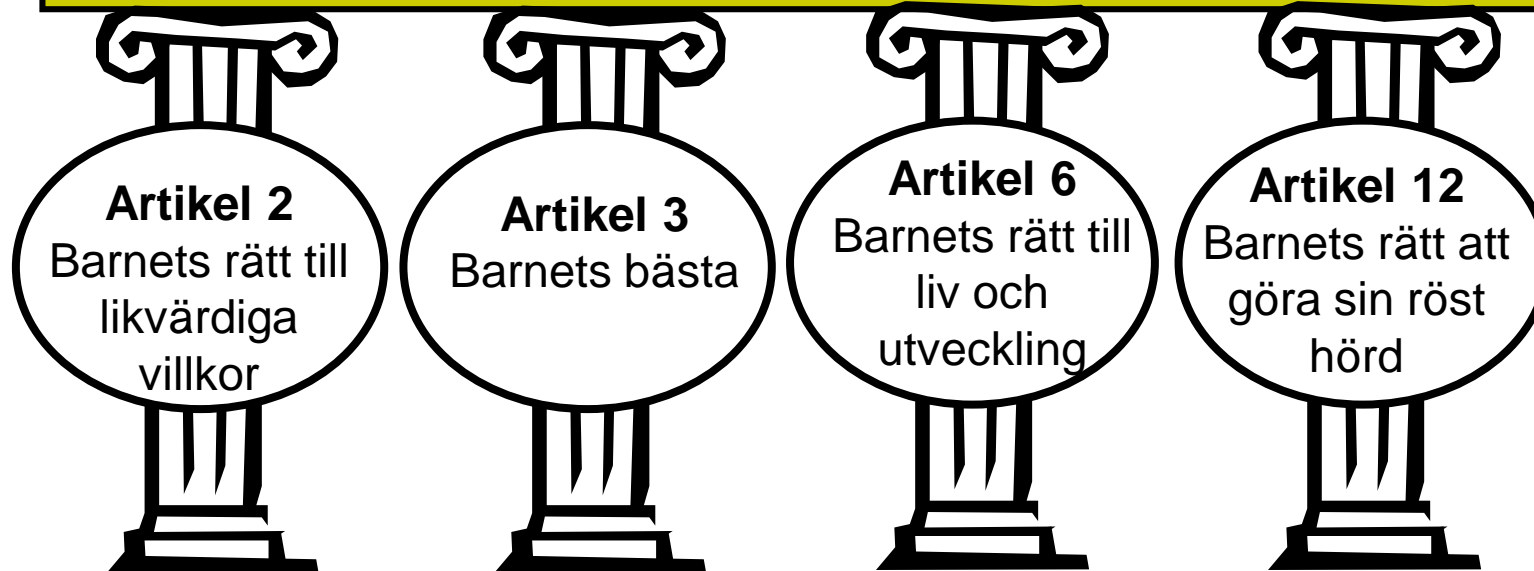
9

Artikel 1

- Gäller alla barn
- Uppmärksamma barn i utsatta situationer

Grundprinciperna

Barnkonventionen

Artikel 4, genomföra barnkonventionen

”Konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga lagstiftnings-, administrativa och andra åtgärder för att genomföra de rättigheter som finns i konventionen”

”Konventionsstaterna ska vidta åtgärder med utnyttjande till det yttersta av sina tillgängliga resurser”

Artikel 42 och 44

- Artikel 42, skyldighet att informera om barnkonventionen
- Artikel 44, informera om rapportering till FN:s barnrättskommitté och om kommitténs synpunkter

Framgångsfaktorer - barnrättsresan

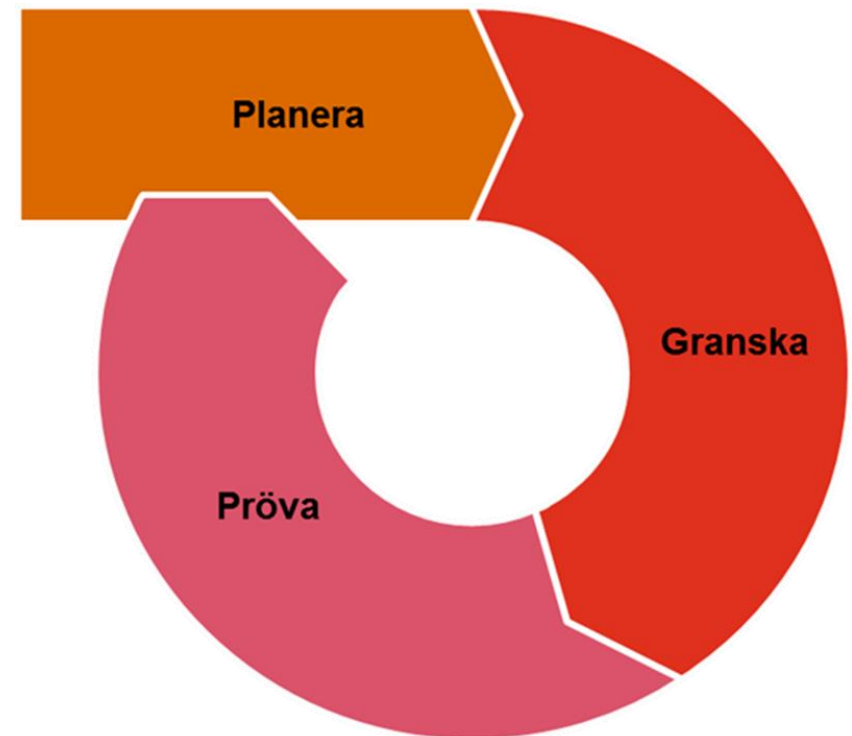
- Beslut
- Nulägesanalys
- Mål och resurser
- Metoder och arbetssätt
- Uppföljning och utvärdering

Kommunal revision – den svenska modellen

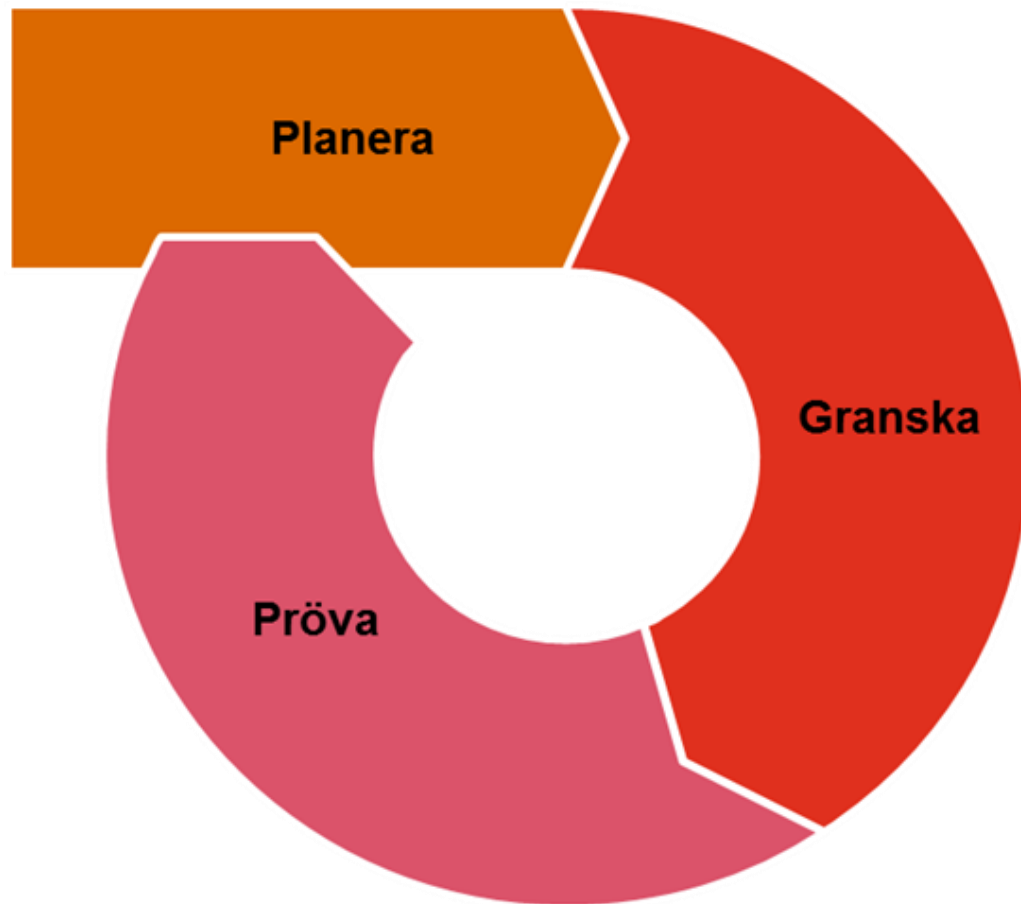
- Fullmäktiges uppföljning av verksamhet och förtroendevalda.
- Förtroendevalda revisorer.
- Oberoende på uppdrag av kommunfullmäktige.
- Sakkunniga biträder.
- Kommunallagen 12 kap. Revision
- God revisionskedja.
- De förtroendevalda har ansvaret och är de som granskas – ej tjänstemännen.

Revisorernas uppdrag i kommuner och landsting

- Revisorerna ska årligen granska, i den omfattning som följer av God revisionsred, all verksamhet som bedrivs inom nämndernas verksamhetsområden.
- Revisorerna ska pröva om verksamheten sköts på ett *ändamålsenligt* och från *ekonomisk synpunkt tillfredsställande* sätt, om *räkenskaperna är rättvisande* och om den *interna kontrollen* som görs inom nämnderna är tillräcklig.
- Revisorerna ska bedöma resultat i delårsrapport och årsbokslutet är förenligt med beslutade mål.

Revisionsprocessens olika delar - Planering

- Risk- och väsentlighetsanalys
- Revisionsplan

Max18 – Barnombudsmannens databas

- Information och statistik om barns levnadsvillkor
- Kan användas för att hitta indikatorer om situationen i den egna kommunen eller landstinget/regionen

Att följa upp utifrån artikel 4, 42 och 44

- Finns det mål och har målen uppfyllts?
- Används beslutade metoder och arbetssätt? Har det bidragit till uppsatta målsättningar?
- Finns det systematik för att följa upp och utvärdera?
- Har det genomförts insatser för att öka kunskapen om barnkonventionen och dess genomförande? Har de fått avsedd effekt?

Att följa upp utifrån artikel 2

- Finns tydliga direktiv i mål- och styrdokument för att motverka och förebygga diskriminering och skapa likvärdiga villkor för barn?
- Har genomförda åtgärder bidragit till att motverka eller minska diskriminering?
- Fördelas resurser utifrån barns rätt till likvärdiga villkor?
- Har barn i utsatta situationer likvärdiga villkor när det gäller rätt till exempel skola och hälso-och sjukvård?
- Vid omorganisationer eller andra större förändringar - granska om och hur barns situation har påverkats

Att följa upp utifrån artikel 3

- Finns det beslut om att göra bedömningar och prövningar av barnets bästa?
- Hur följer nämnder och styrelser beslut om att göra bedömningar och prövningar av barnets bästa?
- Är barnets bästa en utgångspunkt för insatser som görs för barn som befinner sig i eller riskerar att hamna i utsatta situationer?

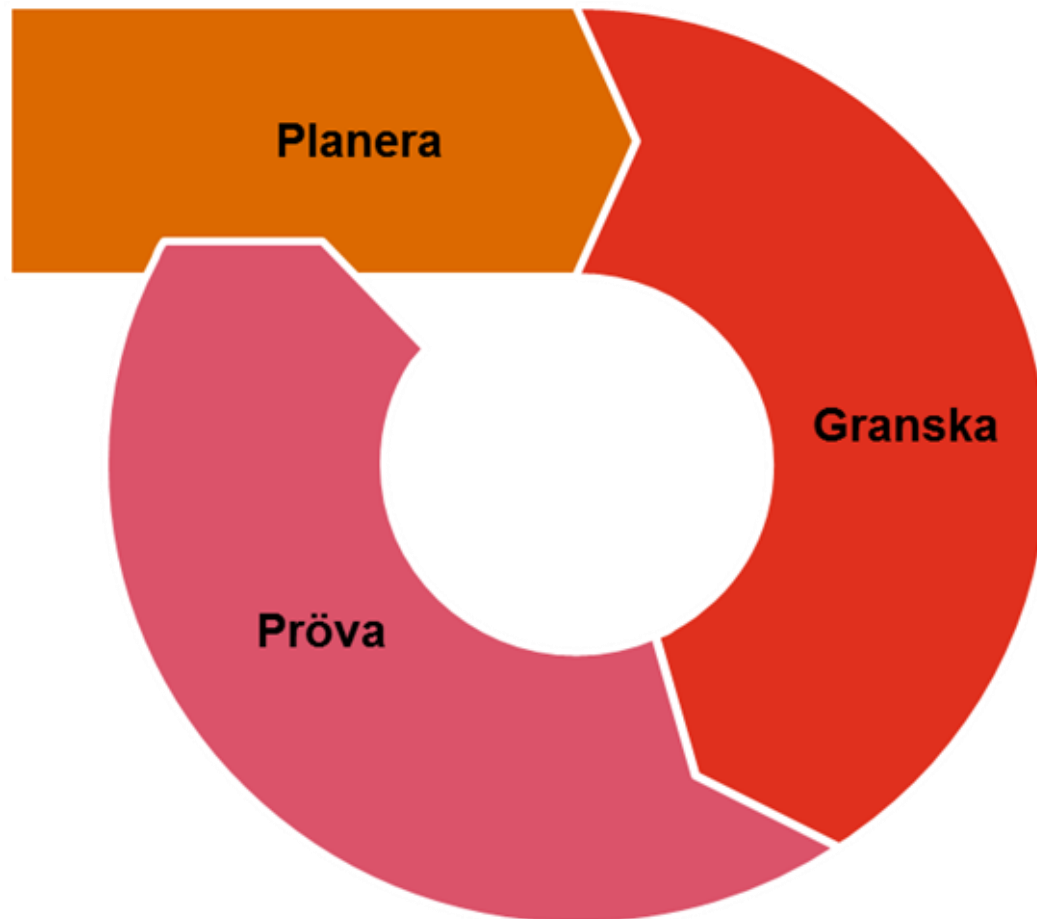
Att följa upp utifrån artikel 6

- Är samverkan resurseffektiv och ändamålsenlig?
- Finns samverkansformer för barn med funktionsnedsättningar, barn som har omhändertagits av samhället och för barn på flykt?
- Tillgodoses barn och ungas rätt till en god arbetsmiljö och mötesplatser i tillräcklig omfattning?
- Har beslut och åtgärder som rör barns och ungas fysiska eller psykosociala miljö varit effektiva och ändamålsenliga?
- Har beslut och åtgärder för att motverka våld, stress och psykisk ohälsa bland barn och unga varit effektiva och ändamålsenliga?

Att följa upp utifrån artikel 12

- Finns beslut och målsättningar för att stärka barn och ungas rätt till att komma till tals och få sina åsikter beaktade?
- Finns det former och insatser? Medför dessa att barn kommer till tals och att deras åsikter beaktas?

Revisionsprocessens olika delar – granskning och prövning av ansvar

- **Grundläggande granskning**
- **Granskning av årsredovisning och delårsrapport**
- **Fördjupade granskningsprojekt**
- **Rapportering**

- Revisionsberättelse
- Ansvarsprövning

Granskning utifrån barnrättsperspektiv

Frågor som vanligtvis ingått i granskningarna:

- Finns en tydlig styrning som säkerställer att barnkonventionen beaktas?
- Finns det tydliga mål och styrdokument för kommunens verksamhet, som tar fasta på barnkonventionens artiklar?
- Finns former för hur barnets bästa tillvaratas i arbets- och beslutsprocesser?
- Vilken kännedom finns om barnkonventionen och har någon utbildning skett inom området?
- Finns former för dialog och inflytande för barn och ungdomar?
- Vilken uppföljning och utvärdering finns på området?

Generella gransknings slutsatser

- Förhållandevis vanligt att fullmäktige beslutar om övergripande, generella målsättningar.
- Förtydliganden av fullmäktiges mål sker inte alltid på nämndnivå.
- Nämnder med barn och ungdomsfrågor i fokus anser ofta att frågorna är självklara och fångas upp av nationella styrdokument och lagar.
- Nämnder där barnperspektivet är mindre i fokus har inte prioriterat att bryta ner målen eller saknar kunskap i frågan.

Generella gransknings slutsatser

- Policys och handlingsplaner som rör barnkonventionen har ofta bra innehåll med hög ambitionsnivå.
- Organisation och planering för genomförandet?
 - Mål med koppling till barnkonventionen är ofta inte tidsatta, mätbara och har ofta oklarheter kopplade till ansvarsfrågan.
 - Ovanligt med nulägesanalys som grund för arbetet.

Generella gransknings slutsatser

- Avsaknad av en samlad uppföljning/utvärdering gör att det är svårt att bedöma effekten av de olika aktiviteter som genomförs av kommunen med bäring på barnkonventionen.
- Hur stödet till barn och ungdomsfrågor är utformat inom tjänstemannaorganisationen varierar mycket mellan kommunerna.
- Rollen för ansvarig tjänsteman är ofta otydlig inom den egna förvaltningen och gentemot andra delar av den kommunala förvaltningen.

Exempel: lokala barnombud och barnrättspiloter

Generella gransknings slutsatser

- Flera av de granskade kommunerna har någon form av forum för inflytande för barn och ungdomar. Formerna varierar.
- De flesta rapporterna konstaterar att formerna för inflytande för barn och ungdomar kan förbättras.
- Brist på kompetens inom området barnkonventionen samtidigt som utbildning i barnkonventionen sker i begränsad utsträckning.

Barn och ungas rätt till dialog och inflytande i kommuner och landsting

- Hitta former för att involvera barn. Ansvaret kan inte ligga på barnen.
- När barn involveras: tidigt i processen och återkoppla resultatet till dem.
- Fånga vad som blivit annorlunda av att involvera barn.

Behov av styrning och genomförande som ger resultat

- Generellt problem med implementeringen.
- Fastställda handlingsplaner och ambitioner blir inte förverkligade.
- Behov av systematiskt arbetssätt.

Välkomna att ställa frågor!

Tack för att ni deltagit!

- Läs mer om barnrätt i praktiken på www.barnombudsmannen.se

Kontakt

Kenneth Ljung, utredare, Barnombudsmannen

kenneth.ljung@barnombudsmannen.se

Tobias Björn, rådgivare, certifierad kommunal revisor,
PwC

tobias.bjoorn@pwc.com

010-2126109